

Referat fra møde den 13. marts 2024

Hovedstaden
J.nr. 22/21927

i brugerrådet for Naturstyrelsen Hovedstaden

Mødedeltagere:

Dorthe O. Andersen, Danmarks Idræts Forbund
Knud Flensted, Dansk Ornitologisk Forening (stedfortræder)
Vibeke Preisler, Friluftsrådet
Anna Bodil Hald, Botanisk Forening
Lis Nielsen, Dansk Vandrelaug
Helle Bomgaard, Danske Handicaporganisationer
Lars Bruun, Dansk Rideforbund
Poul Evald Hansen, Danmarks Naturfredningsforening
Jens Overgaard, DGI
Troels Bent Hansen, Danmarks Orienteringsforbund
Casper Ottosen, Wonderful Copenhagen, (stedfortræder)

Charlotte Mølgaard, Naturstyrelsen Hovedstaden
Stella Blichfeldt, Naturstyrelsen Hovedstaden
Frida Bjerkø, Naturstyrelsen Hovedstaden
Inge Winckelmann, Naturstyrelsen Hovedstaden
Kim Søderlund, Naturstyrelsen Hovedstaden

Fraværende:

Adam Engel, Wonderful Copenhagen
Ingelise Aarøe Petersen, Dansk Ornitologisk Forening
Søren Espersen, Natur og ungdom
Hanne Krarup Nielsen, Det Danske Spejderkorps
Henrik Ibsen, Entomologisk Forening

1. Meddelelser

Kim Søderlund orienterede:

Jagten på råvildt i Vestskoven og Sperrestrup Skov er pt. i udbud. Vilkårene er ikke ændret dvs der må skydes råvildt under bukkejagten indtil kl 7 om morgenen. I efteråret kan der afholdes dagsjagter i oktober, november og december på en hverdag, kun 1 jagt/måned og kun indtil årets kvote af rådyr er nedlagt.

Lovliggørelse af MTB spor i Lille Hareskov. Sagen endte med at kommunen godkendte sporets beliggenhed, men også at Naturstyrelsen skulle at fjerne sten, bander og en bro samt fylde grus i sporet, der hvor der var gravet for dybt. Renovationsarbejdet er lige påbegyndt og forventes afsluttet omkring 1. april.

Dæmpegård i Tokkekøb Hegn: Naturstyrelsen har den 1.3 2024 overdraget Dæmpegård til statens ejendomsselskab Freja A/S, som vil sørge for det endelig salg.

2. Organiserede aktiviteter på enhedens arealer i 2023

Kim Søderlund henviste til den udsendte fil og understregede, at opgørelsen ikke er helt konsistent mellem årene, så materialet kan kun anvendes til at få et overblik og vurdere tendenser. Optællingen fokuserer på den enkelte skovs aktivitet, og det betyder at f.eks. deltagere i motionsløb og marcher, som går gennem flere skove tælles med flere gange i den samlede statistik. Jægerborg Dyrehave er grundlæggende ikke med i tallene, da vi bortset fra Hubertusjagten og Eremitageløbet siger Nej til alle andre ansøgninger aht. de andre besøgende og hjortene.

Ser man på aktiviteterne, så ses det bl.a.

- Der var 841 arrangementer med 128.000 deltagere – dvs lidt færre antal arrangementer end det forgående år (919), men med samme antal deltagere ialt.
- Dagorienteringsløb er den dominerende aktivitet med 432 arrangementer med 26.000 deltagere – svarende til i gennemsnit 60 deltagere pr. løb. – hvilket er et lille fald i både løb og antal deltagere 470 løb og 31.000 deltagere.
- Skovmæssigt anvendes Rude Skov med 109 arrangementer og 10.000 deltagere; Flyvestation Værløse med 55 arrangementer og 14.000 deltagere samt Tokkekøb Hegn med 50 arrangementer og 6.400 deltagere mest; dog overgået af Hareskovene som et kompleks med 154 arrangementer og 20.200 deltagere.

Naturstyrelsen er meget opmærksom på, at de aktiviteter, som er ”voldsomme” eller som er meget forstyrrende for andre besøgende som hundetræning, cykelløb og rollespil ikke overtager skovene på bekostning af den stille besøgende. Det gøres via styringen:

- *Hundetræning* i form af organiseret lydighedstræning får som udgangspunkt et nej. Men man må naturligvis træne sin egen hund i en hundeskov – forudsat den er under kontrol. Der tillades spor- og markprøvetræning i hundeskove, og det har ikke resulteret i problemer.
- *Cykelløb*: krav til ruteafmærkning og skiltning - og som udgangspunkt maksimalt 3 cykelløb pr. halvår pr. skov
- *MTB-orientering*: Der er fortsat krav til skiltning som ved cykelløb men uden vagtposter, da ruten ikke er kendt. Og normalt giver vi kun tilladelse i Tokkekøb Hegn, Ravnsholt Skov, Slagslunde Skov, Krogenlund, Sperrestrup Skov samt Rude Skov.
- *Rollespil*: som udgangspunkt kun 1 stort rollespil pr. måned i ikke-stilleskove. Dog gives der derudover løbende tilladelser til SFO’ers rollespil på hverdage.

Kim Søderlund gjorde endvidere opmærksom på, at ved godkendelse af hver enkelt aktivitet i skovene afgør sagsbehandleren konkret, om aktiviteten har en negativ påvirkning på udpegningsgrundlaget på de arealer, der er Natura2000 beskyttet.

Anna Bodil Hald spurgte til den sportræning, som foregår på Flyvestation Værløse. Charlotte Mølgaard oplyste, at det ikke er tilladt at lægge spor ud med ”fremmed materiale”, men at det er tilladt at lægge lokale fundne sten og grene ud og så lade hunden gå sporet i snor.

Naturstyrelsen påtaler, når man ser borgere lægge blodspor mv. idet det ikke er tilladt og Naturstyrelsen vil grundlæggende aht fuglene gerne undgå sportræningen.

Der var enighed om at sportræningen forstyrrer fuglene, men også at løse hunde forstyrrer væsentligt mere.

Brugerrådet udtrykte generelt accept/tilfredshed med styrelsens styring af og vilkår til de organiserede aktiviteter.

I relation til lejrpladser, så har Naturstyrelsen indført et nyt booking system og justeret på navngivningen (kategorier).

Lejrpladser er betegnelsen for overnatningstilbud til store organiserede grupper, som f.eks. en skoleklasse eller spejdergruppe. Man skal være minimum 15 for at kunne booke pladserne. Bookes for 1 døgn af gangen – max 4 døgn og max 12 måneder i forvejen. Lejrpladser kan være med eller uden shelter og med eller uden primitivt das.

Af oversigten ses, at der var 1500 bookinger med 41.000 brugere. Og pladser med sheltere er mest populære. Lejrpladserne må anvendes af andre, hvis de er ledige; og det vil så ikke fremgå af statistikken.

Shelter på primitive overnatningspladser er betegnelsen for overnatningstilbud til små eller private grupper. Shelter har der typisk plads til 5 brugere. Nogle shelter kan bookes for 1 døgn af gangen – max 2 døgn og max 3 måneder i forvejen. Man kan ikke reservere en primitiv overnatningsplads, så vi har ikke tal for den anvendelse.

Af oversigten ses, at der var 1500 bookinger med 8.000 brugere af de bookbare sheltere.

Selvom et shelter er booket, så må andre brugere slå et telt op ved bålpladsen.

I henhold til Naturstyrelsens retningslinier, skal minimum 1/3 af sheltere ikke kunne bookes.

Madpakke- og bålhuse er generelt ikke bookbare.

7 huse kan bookes – 725 bookinger med 19.000 brugere. Husene bookes på timebasis, max 4 timer og max 3 måneder før anvendelsen

Man skal bekræfte sin reservation: 1 måned før for lejrpladser og 14 dage før for shelter og madpakkehus.

3. Status for konverteringen af enhedens skove til ”urørt skov”

Kim Søderlund gav et overblik over status for enhedens skove og forvaltningsplaner

Implementering af vedtagne forvaltningsplaner:

Store Hareskov, Nørreskoven, Ryget Skov, Ganløse Ore, Nyvang, Terkelskov, Farum Lillevang, Rude Skov, Gentofteskovene (herunder Charlottenlund Skov), Jægersborg Hegn, Jægersborg Dyrehave, Ravnholm og Pinseskoven.

I forbindelse med implementeringen vil der blive fjernet ikke-hjemmehørende træer, træer i udvalgte bevoksninger vil blive veteraniseret og bevoksningen gjort mere heterogen og endelig vil den naturlige hydrologi blive genskabt, hvor det er muligt. Genskabelsen af den naturlige hydrologi kræver en del myndighedsarbejde i Miljøstyrelsen og hos kommunerne og pt. er Naturstyrelsen ved at udarbejde paradigmer og aftale proces med Miljøstyrelsen. Herefter vil HST begynde at søge om tilladelserne. Konkrete projekter om græsning på ovenstående arealer:

- Dyrehaven udvides til Skodsborgvej. Det er forventningen at Dyrehaven indvies ved et offentligt arrangement primo april 2024. Derudover skal vi fælde og fjerne mange træer for at få en mere lysåbne skov, der på sigt får det kendte ”dyrehavepræg”. Efterfølgende vil vi gå i gang med at genskabe mere naturlig hydrologi.
- Ved Klevads Mose udvides folden og fremover vil der være helårsgræsningen uden tilskudsfodring. Det er forventningen, at den nye fold og afgræsning er i funktion fra medio april 2024.

Forvaltningsplaner som har været i høring frem til 1.3 2024, men som ikke er endelige:

- Buresøskovene (Slagslunde Skov, Ganløse Eged, Klokketilte Skov, Krogenlund, Uggeløse Skov og Bastrup Sø med bredarealer).
- Folehave Skov, Hørsholm Slotshave og Rungsted Hegn.
- Sjælsølund, Stumpedysser Hegn og Breelte Skov.
- Trørød Skov og Kohaven.

Pt. er alle bemærkningerne under bearbejdelse inden planerne godkendes officielt.

Forvaltningsplaner som er under udarbejdelse og hvor der har været offentlige møder:

Følgende planer er under udarbejdelse og efter afholdelsen af offentlige møder i november 2023:

- Ravnsholt Skov og Sønderskov
- Kongelunden og Fasanskoven

Naturstyrelsen vurderer pt. i forhold til mere græsning, at Sønderskov og en mindre del af Ravnsholt (nordøstlige del, syd for Nymøllevej) kunne være gode kandidater til større folde, hvilket også blev oplyst på det offentlige møde.

Kim Søderlund oplyste, at Allerød Disc Golf Klub har søgt om etablering af en disc golf bane på 2,5 – 3,5 km i området ved Vestre Hus i Ravnholt, hvilket også blev drøftet på sidste møde. Naturstyrelsen har tilkendegivet, at man vil tage stilling til ansøgningen i forbindelse med at forvaltningsplanen udarbejdes. Dvs når planerne sendes i høring vil klubben, brugerrådet m.fl. få besked på, om Naturstyrelsen siger ja eller nej til ansøgningen.

Jens Overgaard oplyste, at det samlede antal disc golf-udøvere i forening i hele Danmark er omkring 3.000 personer (Dansk Disc Golf Union: 1.756 og i DGI: 1.354 udøvere, 2022-tal).

Dorthe O. Andersen gjorde opmærksom på brugernes bekymringer i forbindelse med Uggeløse skov. Bekymringerne går på, at græsningsområdet ligger midt i skoven, så den deles i to, og at det derfor kan blive svært at flytte orienteringsposterne. Charlotte Mølgaard oplyste, at det er en eksisterende fold midt i skoven, som foreslås udvidet, og at det er klart, at hvis folden udvides, så påvirker det brugernes aktiviteter; herunder også orienteringsløberne.

Forvaltningsplanerne er ikke automatisk omfattet af miljøvurderingsloven, og der er derfor heller ikke pligt til at foretage miljøscreening af forvaltningsplanerne. Der er kun pligt til at træffe afgørelser om miljøscreening i de tilfælde, hvor planerne kan have en væsentlig indvirkning af et habitatområde. Det vil sjældent være tilfældet med forvaltningsplanerne, da de netop skal understøtte bevaringsmålsætningerne i Natura2000-planerne.

Plan for offentlige møder for de resterende skove hvor der skal udarbejdes forvaltningsplaner:

Forvaltningsplanerne skal udarbejdes i løbet af 2024 og primo 2025 og der er derfor planlagt følgende offentlige møder:

Mandag den 13. maj 2024 kl 17-19:	Bistrup Hegn
Torsdag den 23. maj 2024 kl 17-19:	Geel Skov
Mandag den 27. maj 2024 kl 17-19:	Tokkekøb Hegn
Onsdag den 21. august 2024 kl 17-19:	Søllerød Kirkeskov
Mandag den 26. august 2024 kl 17-19:	Lille Hareskov, Jonstrup Vang og Bøndernes Hegn
Mandag den 16. september 2024 kl 17-19:	Vestskoven – øst
Onsdag den 18 september 2014 kl 17-19:	Vestskoven – midt og vest

Indbydelser med mødested er ikke udarbejdet endnu men fremsendes, når det er på plads.

4. Danmarks Naturstier – en omvej værd

Stella Blichfeldt orienterede: Et nationalt sti- og rutenetværk er skudt i gang med Naturstyrelsen som ansvarlig for projektet. Det skal binde Danmarks natur sammen og skabe sammenhængende naturskønne ruter.

Der udvikles et design, som med tiden forventes at blive landskendt på lige fod med Marguerit ruterne. Ca. 180 mio. kr. til realisering af projektet samt løbende driftsmidler. Kommuner, Naturstyrelsen og andre lodsejere skal snart samarbejde om nyt nationalt stikoncept. Bidrag fra Brugerrådet er velkomne.

Se herom på <https://naturstyrelsen.dk/ny-natur/friluftsliv-og-kulturhistorie/danmarks-naturstier-en-omvej-vaerd>

5. Status ”Bedre formidling og service ved indgange til Dyrehaven”

Stella Blichfeldt gennemgik kort projektet, som er finansieret af AP Møllers fond og forventes afsluttet i 2025.

Projektet er ændret, så der udvikles på faciliteter og formidling ved 4 hovedindgange i stedet for 7 indgange. Årsagen er, at Naturstyrelsen i samarbejde med fonden har vurderet, at arkitekturen i de små bygninger til off. toiletter og formidling skulle have et løft, og da bevillingen er uændret, overflyttes der midler fra de 3 opgivne indgange til de 4 vigtigste indgange. Man er via udbud ved at finde Arkitektfirmaet. Herudover arbejdes der på myndighedstilladelser og borgerinddragelse. Ved Dyrehaven er det indgangene ved Fortunen og ved Springforbi, som bliver ”hovedindgange”.

6. Status for shelter-projektet

Stella Blichfeldt gav et overblik over status for projektet, som er finansieret af AP Møllers fond og forventes afsluttet i 2025.

De første 14 shelter forventes at blive sat op i uge 16-17 i de vestlige skove. Herefter skal pladserne gøres færdige med bålsteder m.m. Efter 15.juli forventes opsat yderligere 11 sheltere på Amager. Der opsættes i alt omkring 50 shelters fordelt på alle enhedens arealer; afhængig af om Naturstyrelsen får alle myndighedstilladelser i hus. Både nye og gamle lejrpladser for større grupper forsynes med primitive toiletter. 3 af dem bliver indrettet til kørestolsbrugere.

7. Wonderful Copenhagen's cykelinitiativ

Casper Ottosen orienterede: Woco er igang med et projekt om udviklingen af seks cykelture/cykelruter, som bliver lanceret i april 2024. Cykelturene vil blive markedsført både digitalt via WoCo's kanaler, samt analogt via trykte cykelfoldere distribueret hos relevante samarbejdspartnere.

De ligger geografisk uden for indre by og i stedet i de fem destinationer i beyond-områderne, Copenhagen East, South, West og North, med det formål at sprede turisterne ud til områderne

uden for bymidten, og gøre cykelture og cykling tilgængeligt for flere turister med direkte kobling til S-toget, og især målrettet dem hvor cykling er ikke er hverdag for dem.

Cykelturene kan indtil videre ses her: <https://ruter.dk/overview/copenhagen-beyond>

8. Statslig skovrejsning i Hovedstadsområdet

Kim Søderlund orienterede: Som følge af at der er afsat en bevilling på 50 mio. kr i årene 2022-25 til statslig skovrejsning i Hovedstadsområdet, har Naturstyrelsen været i dialog med 20 kommuner i Hovedstadsområdet.

Kommunerne blev opfordret til at komme med forslag til arealer, som kommunen umiddelbart vurderer er egnet til skovrejsning – både planmæssigt og beskyttelsesmæssigt.

Og som udgangspunkt skulle arealerne være til salg ”her og nu” og skovens etablering skal kunne ske hurtigt – typisk ved at kommunen ejer arealet og gerne vil sælge det til staten.

Naturstyrelsen er i dialog med kommunerne om disse forslag. Det er af arbejdsmæssige og procesmæssige grunde ikke planen at udvide eftersøgningen efter arealer. Men når kommunen og Naturstyrelsen er blevet enige om arealet, så kommer der borgerinddragelse om indretning og tilplantning.

Kim Søderlund oplyste, at skovene tilplantes med fokus på at etablere små skove – typisk 2-10 ha store, der skal være grønne åndehuller til glæde for borgerne og biodiversiteten samtidig med, at der bindes kuldioxid.

Opbygningen vil tage udgangspunkt i:

- Skovbryn med danske buske – f.eks. hylde, tjørn, slåen, benved, kvalkved og små træer som alm. røn, skovabild og navr
- Inde i skoven grupper med danske træer: eg, bøg, spidsløn, fuglekirsebær, ask, elm, lind, pil, bæver-asp og skovfyr
- Drøftelsesarter: birk, rødelse, hassel og taks – dvs arter som måske anvendes, såfremt der ikke er lokal modstand pga pollenallergi og frygt for giftighed.
- Og med grusstier, så man kan komme ind og rundt.

9. Bordet rundt

Dorthe O Andersen oplyste, at Danmarks Idrætsforbund (DIF) har underskrevet ”Sports for Nature” og arbejder for at fremme bæredygtig outdooridræt. Derfor er DIF nu også gået sammen med Danmarks Naturfredningsforening om affaldsindsamling den 8.-14. April. Mange forbund og klubber deltager, og de har mulighed for at vinde en isbil. Jfr. dette link: <https://www.dif.dk/nyheder/2024/02/saml-affald-og-vind-en-isebil>

Knud Flensted gjorde opmærksom på at DOF er bekymret for fodringen i Dyrehaven. *Kim Søderlund* oplyste, at det er nødvendigt med mange hjorte om sommeren for at opretholde Dyrehavens udseende, og det kræver så, at hjortene fodres om vinteren. Hjortene får dækket ca 30 % af deres behov fra foderet. Denne driftsform har i øvrigt været til stor gavn for mange arter, idet Dyrehaven er et af de steder i landet, hvor man har flest sjældne arter; og der er også derfor man udvider Dyrehaven for at give disse sjældne arter mere plads.

10. Hvornår er grænsen nået for MBT sportsaktivitet i vores skove?

Anna Bodil Hald havde sat emnet på dagsordenen med følgende begrundelser:

”Jeg var forleden på vandretur i Jonstrup Vang sammen med min Vandregruppe i Seniorakademiet i Jonstrup. Vi vandrer hver mandag eftermiddag. For det meste på tidl. Fl. Værløse. Men denne mandag søgte vi til Jonstrup Vang. Det er lang tid siden vi er gået i denne retning.

Stor var vores overraskelse, da vi så de mange MBT flag i bakkeområdet Øst for Gederygsmosen (nu sø). Der var markeret til MBT slalombakke ned over skrænten til søen. Features for en sportsgren. Dette område inkluderer et af de få områder i Jonstrup Vang med morbund og dertilhørende svampe, planter, mosser mv. Det kan bare ikke være rigtig. Hvornår er grænsen nået vedr. MBT sportsaktivitet i vores skove? Denne slalombakke handler ikke om justeringer af ruten. Vi er for lang tid siden blevet lovet, at ruten har en fastlagt længde. Og at justeringer ikke øger denne.

Jeg vil så også gerne henvise til de mange brædder features, som er lagt i andre dele af vores skove. Det ligner mest af alt sportsanlæg. Det hører ikke hjemme i vores skove. Urørt skov!

Dertil vil jeg gerne pege på det evige problem med lysforureningen fra MBT cyklisterne til stor skade for dyrelivet og den rekreative oplevelse for andre. Hvornår tager I det alvorligt?

Dertil vil jeg gerne tilføje min frustration i Nørreskoven. Håber på en rundtur. Fin sti langs Furesø. Men stien tilbage til P-plads ved Barkladen er helt overtaget af MBT. Hvornår tager I hensyn til os, der bare går på trampestierne og ønsker fred og ro. I Nørreskoven er pt. eneste mulighed skovveje, der ikke går nord-syd. De fodstier har MBT overtaget.”

Kim Søderlund viste fotos fra nogle af stederne og fortalte om baggrunden for at Naturstyrelsen samarbejder med MTB-rytterne om etablering og vedligeholdelse MTB-spor.

Punktet gav igen anledning til udveksling af synspunkter om beskyttelse contra benyttelse og om Naturstyrelsen træffer de rigtige beslutninger i den forbindelse. Fotos af de mange features vakte hos nogen medlemmer forundring om det rimelige/lovlige i, at sådanne kan etableres i skoven. Flere medlemmer pointerede også, at de mener, at MBT's meget stærke cykellys og pandelamper generer i forhold til naturen og andre skovgæsters oplevelser.

Lars Bruun henviste til lovgivningen, som giver rammerne for Naturstyrelsen forvaltning og gjorde opmærksom på, at det faktisk kun er heste-rytterne, hvis færdsel reguleret i lovgivningen; og det prøver dansk Rideforbund at få ændret på.

Dorthe O. Andersen oplyste at tællestationerne viser, at der ikke køres mtb, når det er mørkt.

Kim Søderlund oplyste, at som udgangspunkt vil styrelsen ikke søge om dispensationer fra skovloven til etablering af MTB-spor, idet skovloven umiddelbart tillader mange faciliteter i de bynære skove. Af og til bygger de frivillige MTB-ryttere mere end aftalt, og det ender nogle gange med, at de skal pille noget ned og andre gange med at det får lov til at blive, men også med den besked, at det ikke må bygges sådan andre steder, og når det skal vedligeholdes, så skal det pilles ned/reduceres.

Kim Søderlund takkede for debatten og de gode råd, for de skal hjælpe Naturstyrelsen med at tage de rigtige beslutninger.

11. Eventuelt

Næste møde er fastsat til onsdag den 13. november 2024 kl 15-18. Mødet afholdes på Naturcenter Herstedhøje.